

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 64/09-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., Ž., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co/172/2008 zo 17. júna 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. K. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. januára 2009 doručená sťažnosť M. K., Ž. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co/172/2008 zo 17. júna 2008.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Okresný súd v Žiline v konaní vedenom pod spis. zn. 16C 78/05 rozsudkom zo dňa 16. januára 2008 zamietol môj návrh o určenie absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy z dôvodu, že na strane navrhovateľa nevystupujú všetci právny nástupcovia (dedičia) po nebohom predávajúcom. V rozsudku súd uvádza, že vecou samou sa preto nezaoberal. Zároveň odporcom nepriznal náhradu trov konania s poukazom na § 150 OSP, čo náležite odôvodnil mojou zlou sociálnou situáciou, ktorá bola v konaní preukázaná.

Voči časti rozsudku o náhrade trov konania podali odporcovia prostredníctvom ich právnej zástupkyne odvolanie a žiadali náhradu trov konania priznať.

Krajský súd v Žiline ako súd odvolací ich návrhu vyhovel a priznal plnú náhradu trov konania ako aj náhradu trov odvolacieho konania.

Trovy právneho zastúpenia si vyúčtovala právna zástupkyňa odporcov písomne, avšak jej pochybením uviedla nesprávnu spisovú značku konania. Do spisu som nahliadla osobne, avšak v tom čase sa predmetné písomné vyúčtovanie trov v spise nenachádzalo. Do spisu bolo písomné vyúčtovanie trov zapracované až po mojom nahliadnutí, čoho dôkazom je aj číslovanie listov spisu, kde list č. 105 je delený na písm. a, b, c. Takéto číslovanie je v rozpore s § 170 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z.

Pretože som nemohla byť oboznámená s vyúčtovaním trov konania, v odvolacom konaní som nemohla správnosť vyúčtovania trov konania namietat’.

V konaní som nenapadla ústnu kúpnu zmluvu ale písomnú. Zároveň som nežiadala doplatiť zvyšok kúpnej ceny a konanie sa nevedlo o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Konanie sa viedlo len o určenie absolútnej neplatnosti písomnej kúpnej zmluvy, na základe ktorej bol prevedený spoluvlastnícky podiel na odporcov.

Pretože predmetom konania bola písomná kúpna zmluva, ktorej predmetom bol spoluvlastnícky podiel prevádzaný za cenu 190.000 Sk, právna zástupkyňa nesprávne vyúčtovala trovy konania, keď vychádzala z ceny predmetu konania 600.000 Sk. Kúpna cena 600.000 Sk nebola v konaní preukázaná.

Súd rozhoduje o trovách konania z úradnej povinnosti a jeho rozhodnutie musí byť v súlade so zákonom. Súd sa musí svedomito zaoberať aj výškou trov konania a najmä či ju právny zástupca správne vyčíslil. Tu je zrejmé, že súd bez ďalšieho akceptoval vyčíslenie

trov konania aj keď je vyčíslenie trov konania zjavne nesprávne.

Mám za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu ohľadom výšky trov konania je zjavne arbitrárne, čo je z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a má to za následok porušenie práva na spravodlivé súdne konanie.

Navrhujem Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby prijal nasledovné uznesenie

Základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom rozsudku Krajského súdu v Žiline spis. zn. 5Co/172/2008 zo 17. júna 2008 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Žiline spis. zn. 5Co/172/2008 zo 17. júna 2008 súd zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie a rozhodnutie.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné

návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnú neopodstatnenosť návrhu ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 124/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Sťažovateľka namietala porušenie označených práv v podstate tým, že konanie krajského súdu nebolo voči nej spravodlivé.

Ústavný súd si zadovážil dotknuté rozhodnutie krajského súdu, ktorý ako odvolací súd rozhodoval o odvolaní odporcu proti rozsudku Okresného súdu Žilina sp. zn. 16 C 78/2005 zo 16. januára 2008.

V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol: *„Okresný súd v konaní o určenie absolútnej neplatnosti kúpno-predajnej zmluvy rozsudkom zo dňa 16. januára 2008, č. k. 16 C 78/2005-106, zamietol žalobný návrh navrhovateľky v celom rozsahu, avšak odporcom náhradu trov konania nepriznal, čo odôvodnil tak, že o náhrade trov konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. a contrario. Konštatoval, že aj keď odporcovia boli v celom konaní a v celom rozsahu úspešní a preto im patrí právo na náhradu trov konania voči navrhovateľke, prvostupňový súd mal za to, že navrhovateľka je osoba v hmotnej núdzi, ktorá bolo oslobodená od platenia súdnych poplatkov, a preto použijúc ust. § 150 O. s. p. v plnom rozsahu nepriznal odporcom náhradu trov konania voči navrhovateľke z dôvodov hodných osobitného zreteľa.*

Proti tomuto rozsudku v časti o nepriznaní náhrady trov prvostupňového konania podali odporcovia 1), 2) odvolanie... Navrhovali, aby odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu v časti výroku o nepriznaní náhrady trov a priznal im náhradu trov, ktorá im patrí podľa zákona...

... navrhovateľka navrhovala rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutej časti o nepriznaní náhrady trov konania odporcom 1), 2) potvrdiť ako vecne správny z dôvodov, na ktoré poukázal prvostupňový súd, ako i z ďalších dôvodov, ktoré uvádzala v písomnom vyjadrení a súviseli s jej sociálnou situáciou.

Krajský súd v dôsledku podaného odvolania prejednal vec bez nariadenia ústneho pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. f) O. s. p. a po preskúmaní časti rozsudku okresného súdu o nepriznaní náhrady trov konania rozsudok okresného súdu v tejto časti podľa § 220 O. s. p. zmenil tak, že priznal odporcom náhradu trov prvostupňového konania, ktoré presne špecifikovali a vyčíslili v rámci prvostupňového konania prostredníctvom svojej právnej zástupkyne.

Podľa názoru odvolacieho súdu okresný súd nesprávne použil ust. § 150 O. s. p., pretože navrhovateľka zaviniła odporcom vznik trov prvostupňového konania (keďže jej žalobný návrh bol v celom rozsahu zamietnutý) a zo zákona podľa § 142 ods. 1 v spojitosti s § 149 ods. 1 O. s. p. patrí odporcom 1), 2) náhrada trov prvostupňového konania, čo nesúvisí s priznaním oslobodenia od súdnych poplatkov v konaní. Odporcovia 1), 2) mali právo v tomto konaní sa brániť a zvoliť si na obranu svojich práv právneho zástupcu z radov advokátov. Ustanovenie § 150 O. s. p. dáva súdu možnosť posúdením právnych a skutkových okolností rozhodovať o trovách konania, ktorých nepriznanie by nebolo v rozpore s princípom spravodlivosti. Musia byť však splnené dve podmienky, a to kumulatívne. Prvou podmienkou sú dôvody hodné osobitného zreteľa a druhou podmienkou je výnimočnosť okolností konkrétneho sporu. Prvá podmienka sa vzťahuje k určitej procesnej situácii alebo druhom konania, ktoré sú vzhľadom k svojmu charakteru osobité. Osobitnou procesnou situáciou by mohla byť napríklad zmena právnej úpravy, zmena súdnej praxe, alebo ak do sporového konania vstúpi namiesto poručiťľa dedič, pričom poručiťľ nezanechal žiaden majetok a podobne. Toto konanie, ktoré prebiehalo na prvostupňovom súde, však malo charakter výslovne sporového konania, kde navrhovateľka podaním žalobného návrhu vyvolala predmetný spor a v konečnom dôsledku nebola

úspešná v celom rozsahu. Táto skutočnosť v žiadnom prípade nemôže ísť na úkor odporcov, ktorí sa v konaní úspešne bránili prostredníctvom právnej zástupkyne, s čím im vznikli opodstatnené trovy konania.

Druhou podmienkou, ktorá musí byť zároveň splnená, sú sociálne aspekty účastníkov konania. Pri rozhodovaní o nepriznaní náhrady trov konania pritom súd neposudzuje majetkové, osobné a zárobné pomery neúspešného účastníka konania, ale oboch účastníkov, pričom posudzuje dopad takéhoto rozhodnutia na strane úspešného i neúspešného účastníka. Prvostupňový súd sa zmienil len o majetkových pomeroch navrhovateľky, pričom treba zdôrazniť, že samotná nesolventnosť účastníka konania nie je dôvodom na automatické použitie ust. § 150 O. s. p., ktoré je ustanovením výnimočným. Takýto postup súdu by vyvolal nerovnovážny stav v právach účastníkov.

V konkrétnom konaní je potrebné poukázať na charakter konania, kde navrhovateľka sa domáhala podanou žalobou neplatnosti kúpnej zmluvy za účelom získania majetkového prospechu. Keďže týmto konaním došlo k zásahu do práv odporcov, čo vzhľadom na povahu takéhoto konania nemôže byť na ich škodu, tak podmienka dôvodov hodných osobitného zreteľa pre použitie ust. § 150 O. s. p. nebola splnená.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného výkladu zákona a právneho názoru odvolací súd potom zmenil rozsudok okresného súdu v časti o náhrade trov konania a priznal odporcom dôvodne uplatnené trovy konania spočívajúce v trovách právneho zastúpenia, ktoré si odporcovia 1), 2) v prvostupňovom konaní riadne uplatnili...“

Ústavný súd aplikujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj judikatúru vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy skúma, či konanie ako celok bolo spravodlivé, a nie je v zásade oprávnený a povinný preskúmať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Do obsahu základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí právo účastníka konania dožadovať sa toho, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takéhoto výkladu a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách a do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Ústavný súd už skôr vyslovil, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov. V tom sú vyjadrené atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (mutatis mutandis IV. ÚS 170/08).

Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade krajský súd v rozsudku sp. zn. 5 Co 172/2008 zo 17. júna 2008 dostatočne odôvodnil, prečo nepovažoval za správne nepriznanie náhrady trov konania odporcom, ktorí boli v merite veci úspešní. Podrobne sa zaoberal okolnosťou, či v danom prípade boli splnené podmienky na aplikáciu ustanovenia § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), pričom dospel k záveru, že na aplikáciu ustanovenia § 150 OSP vo vzťahu k sťažovateľke nie sú dôvody. Ústavný súd jeho rozhodnutie priznať náhradu trov konania úspešným odporcom považuje za ústavne akceptovateľné, ktoré nie je v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ho nemožno považovať za odporujúce citovaným článkom ústavy a dohovoru.

Obsahom základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Ústavný súd vo svojej judikatúre tiež

konštatoval, že postup súdu vychádzajúci z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy nemožno hodnotiť ako nezákonný (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97).

Ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 172/2008 a jeho rozsudkom zo 17. júna 2008 a namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol po jej predbežnom prerokovaní pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci (návrhu na zrušenie napadnutého rozhodnutia krajského súdu a priznaní náhrady trov právneho zastúpenia) stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2009